

Під час Великого посту містами України прокотилася хвиля ідеологічної агітації. Зокрема велетенські рекламні щити із написами: «Реформації – 500 років. Рух, що змінив світ». Згодом (видно під впливом реакції православних), подібні прояви наочної агітації стали скромнішими і були розташовані вже не поблизу місць максимального скупчення людей. Проте протестантські конфесії таким чином про себе голосно заявили, і дали зрозуміти, що намагатимуться відсвяткувати цю важливу для них дату на якомога більш офіційному рівні.

Треба визнати, що від часу останніх судом держави під назвою СРСР, і до нині, протестанти стали чисельними та помітними, хоча й подрібненими на усе нові конфесії. Закордонні проповідники, користуючись тим, що переважна більшість громадян Радянського Союзу 90-их років далеко відійшла від релігійності взагалі, не кажучи вже про традиційне Православ'я зокрема, насаджували чужорідні віросповідання; картаючи незнану дідівську віру, вихваляли баптизм, п'ятидесятництво, адвентизм й інше.

Тому багато наших співгромадян відкривали для себе християнство саме у цих, нових чужорідних версіях. У особистому житті можливо цей рух і змінив їх внутрішній світ, але при чому тут переважна більшість українців, котрі ототожнюють себе із Православ'ям і не відірвались від коріння віри дідів, продовжуючи вибір пращурів, здійснений раз і назавжди. Русь хрестив святий князь Володимир «Красне сонечко» у 988 році, що й святкується навіть на державному рівні, а нам тепер хочуть нав'язати, що це відбулося у 1517 і здійснив це Мартин «Лютый». У традиційно протестантських країнах так, безперечно, це є гідним уваги й, мабуть, заслуговує на загальне святкування, оскільки саме Лютер, прибиваючи свої 95 тез на Віттенбергському соборі, відірвав їх від Ватикану, й утворив новий катехізис віросповідання. Але у східно-християнських країнах це є нахабним звеличенням високої думки протестантів про себе.

На вищезгаданих рекламних щитах, окрім речення про реформацію, присутній ще символ, який поєднує хрест із римською буквою «R». Отож, претендуючи на першість у релігійному рейтингу України, протестантські конфесії все ж добре усвідомлюють, що на

цій землі хрест, як символ розп'ятого Спасителя, є глибоко шанованим та вкоріненим у свідомості справжніх віруючих. То навіщо тоді така велика мильна бульбашка? Знову чиєсь замовлення із закордону?

До речі, шанування тих чи інших дат, є справжньою сутністю кожного віросповідання і (оминаючи самовихваляння) чітко вказують хто й від кого веде свій початок. Досить недавно увесь православний світ встановлював пам'ятні уклінні хрести до 2000 народження Ісуса Христа, цим самим декларуючи те, що Його Церква, тобто Православ'я веде свій відлік від часів Його земного життя, й утворена вона не людиною чи політичними інтригами, а другою іпостассю Бога – є утворенням об'явлення Божого. Плекаю надію, що усі діти реформації зі мною погодяться, окрім «свідків», звичайно. А от цьогорічні масові зібрання на площах міст України засвідчують про те, що їх учасники на 1517 років припізналися із викладом давно відомих, вистражданих, закарбованих кров'ю мучеників, істин. Так від кого, ви кажете, берете свій початок? Від колишнього католицького ченця ордену Августина блаженного, домінантою якого й до нині є напередвизначення? Тоді святкування потрібно проводити 18 листопада, у день народження Мартіна Лютера.

Вести беззмістовні довгі дискусії про те, що чиясь віра краща, а чиясь – ні, є безглуздим заняттям, оскільки, якщо сам Господь не торкнеться серця людини, то ніяке найсерйозніше базікання не буде ефективним. Але є критерій, який можна назвати «світською доцільністю», тобто корисністю із позицій світу цього. І цей критерій дозволить розсудити, чи справді протестантські конфесії є такими першоджерельними у вірі як вони намагаються себе показати, чи, можливо, чимось добрим зможуть себе репрезентувати й православні.

Довелося бути особисто спостерігачем того, як баптисти цілими вулицями виїздили до Америки із сел Західної України на зламі тисячоліть. П'ятидесятники не відставали. Не так масово, але процес триває і по сьогодні. Міграційні служби штатів залюбки надають притулок протестантам, котрі засвідчили протягом років свою лояльність тій або іншій громаді. Доводилось чути й про намагання виїхати до Америки також православних. Успішність у даному випадку залежала від професійної кваліфікації претендента і у більшості випадків посол опісля співбесіди давав відмову. Америці більше імпонують протестанти із середньою освітою, аніж православні із вищою. Чому? На це запитання, попри шалений шквал зокрема протестантської критики, дав відповідь у 1905 році німецький філософ та соціолог Макс Вебер у роботі під назвою «Протестантська етика і дух капіталізму».

Від себе випередимо цитату дослідниці спадщини Вебера поясненням про те, що православні й протестанти вкладають іноді різний зміст у ті ж самі біблійні поняття й це сприяє, відповідно, різній життєвій настанові на, здавалося б, одні й ті самі християнські істини. «Етичні приписи протестантизму звільнюють людину від догматичних занять (на противагу католицизму) і зупиняють свою увагу на моральній практиці, яка полягає в цілеспрямованому виконанні людиною свого життєвого обов'язку (життєвий аскетизм). Вебер зауважує на новому змісті поняття «покликання», яке вперше з'являється в Біблії і набуває найсильнішого значення в протестантизмі. Нове в цьому понятті те, що виконання обов'язку в межах життєвої професії розглядається як найвище моральне завдання людини. У цьому твердженні знаходить свій вираз центральний догмат протестантської етики, який пропонує виконання життєвих обов'язків так, як вони визначені для кожної людини її місцем у житті. Тим самим обов'язок стає її покликанням, тобто декларується рівність всіх професій перед Богом. Це дає спорідненість між приписами протестантської етики і максимами капіталізму...Для того, щоб відчутти себе обраною, людині необхідно, по-перше, відповідально виконувати свій професійний обов'язок, по-друге, уникати насолоди – у сукупності це повинно забезпечити успіх і збагачення. Так з'являється веберівський підприємець – працелюбний, ініціативний, скромний у потребах» [Аверкіна Н. А. «Протестантська етика і дух капіталізму» // Історія філософії: словник / [За ред. д-ра філос. наук, проф. В.І. Ярошовця]. – К.: Знання України, 2012. – С. 797-798].

Скажіть будь ласка, яка цивілізована країна Заходу відмовиться від таких законослухняних, стабільних у поведінці, цілеспрямованих у зароблянні грошей, громадян. Їх розум завжди тверезий і він завжди присутній у реальних земних подіях. Не те що наші непередбачувані православні – то в нього Великий піст почався і він відпрошується із роботи на довжелазні служби, а то хоче з'їздити у лавру поговорити перед причастям, або розмірковує під час роботи про щось своє, йому лише відоме. Ось як описує учень прп. Григорія Палами служіння батька Григорія при дворі візантійського імператора Андроніка III Палеолога: «Живучи у палаці та перебуваючи на посаді вищого сановника синкліту, він щоденно повинен був вести бесіди про справи державні із царем та у засіданнях синкліту. Незважаючи, однак, кажу, на такі невідгідні для життя духовного умови, батько Григорія настільки удосконалив у собі ці подвижницькі чесноти – тверезість душі та зібраність духу, або, сказати інакше, споглядальне діяння, що із цього боку він швидко став відомим не тільки для тих, серед кого обертався, але й для сторонніх, особливо для людей високого розуму та проникливих. Неодноразово, бувало, сам цар, ведучи бесіду із ним за звичаєм про справи держави, коли помічав, що він забував мовлене царем та знову перепитував його про те ж саме (що, звичайно, для інших усіх не пройшло б даремно, як образлива неухважність та невідгластво), казав: “Ні, Палама сьогодні забудькуватий, але не від легковажності та нестачі серйозності, а більше у наслідок прагнення та напруги заглибитись у самого себе, від споглядального діяння, від напруження прикути, так би мовити, свій розум до молитви і до Бога

”

»

[

Святитель Филофей, патриарх Константинопольский. Житие святителя Григория Паламы. Свято – Троицкая Сергиева лавра, 2005. – С. 16].

Добре, що візантійські василевси виховувалися змалечку у традиціях Православ'я і розумілися у тонкощах споглядальної молитви, а скільки б часу пропрацював би батько Григорія у сучасному промислово-інвестиційному холдингу, де люди живуть прибутками і функціонують для прибутків?; управляючим у супермаркеті він також би довго не пробув. І у зв'язку із цим іноді складається враження, що ми і протестанти читаємо різні Біблії і думками присутні у різних світах.

Апостол Іоанн вмовляє кожного християнина: «Не любіть світу, ні того, що у світі: хто любить світ, у тому немає любові Отчої. Бо все, що в світі: пожадливість плоті, пожадливість очей та гордість життєва, не від Отця, а від світу цього. І світ минає, і пожадливість його, а той, хто виконує волю Божу, перебуває повік» [1 Іоанн 2 : 15-17]. А що є волею Божою? У приповідці про воронів та лілей Спаситель закликає шукати скарби на небесах, а не на землі й підсумовує: «Отже, не шукайте, що вам їсти, або що пити, і не турбуйтеся, бо всього того шукають люди світу цього, ваш же Отець знає, що ви маєте потребу в тому; краще шукайте Царства Божого, а те все додасться вам»

[
Лк. 12: 29-31

] . – Де знаходиться наш скарб, там і серця наші. А скарби наші не тільки у протилежних вимірах, але й за суттю вони протилежні.

«За засвідчення своєї обраності перед Богом віддячувалося нагородами у вигляді гарантії спасіння в усіх пуританських деномінаціях; за засвідчення своєї обраності перед людьми – нагорода у вигляді соціального самоствердження всередині пуританських сект

. Обидва принципи доповнювали один одного, діючи у одному й тому ж напрямі: вони спричинялися до вивільнення «духу» сучасного капіталізму, його специфічного етосу

, тобто етосу сучасної буржуазії

»

[
Вебер Макс. Протестанская этика и дух капитализма

//
Избранные произведения: Пер. с нем./Сост., общ. ред. и послесл. Ю. Н. Давыдова; Предисл. П. П. Гайдено. — М.: Прогресс, 1990. —

С

289

— (Соціологич. мысль Запада)]

. Як і на початку ХХ століття, тобто у часи Вебера, так і нині протестанти переконані у закономірності обох вищенаведених принципів – за те, що вони навернулися до Бога їм, як обраним, гарантоване спасіння; а за приналежність до визначеної конфесії – матеріальний добробут. Ті хто вже вибився «в люди» (і, як правило, став пресвітером) набирають до своїх бізнес-справ бідніших одновірців таким чином даючи їм можливість заробити і, принагідно, утримати у конфесійній громаді обов'язкову десятину. Якщо на небесах вже є гарантоване спасіння, то послідовно робиться вірний висновок – боротися за нього вже не потрібно, очищувати своє серце від пристрастей, вдосконалюватись, молити Бога про помилування також немає потреби. А куди ж направляти душевні сили? Залишається вивчати Біблію, та здобувати матеріальні блага. Розум та діяльність. Мій неперевершений розум та моя добродійна діяльність. Ось тільки чи не простіше лягти у домовину та дочекатися без зайвих рухів втілення свого спасіння; оскільки протестанти вже тут остаточно спасенні то навіщо ще будь-яка діяльність? Чи можливо Лютер, Цвінглі, Кальвін та Меланхтон щось десь не до кінця прорахували?

Багатьом православним, мабуть, доводилось бачити спонтанні молитви протестантів. Про що вони голосно молились? Про те життєве, що їх цікавить тут і зараз. У порівнянні із одухотвореними молитвами, наприклад, «на сон грядучим», тут постає якийсь тілесно-душевний примітивізм – його аж ніяк не порівняєш навіть із дитячою, своїми словами, чистою молитвою. Дитинка просить за близьких, за мир у світі, щоб не страждали та не гинули люди – її молитва є альтруїстичною – а не просить успішно здати сесію і щоб викладачі були прихильні до тих, хто до неї ледь підготувався. Православна молитва – це живе теперішнє спілкування із Отцем небесним на рівні Йому притаманному, тобто духовному, а не безліч раз перечитуваний лист від Нього 4-2 тисячолітньої давнини. Тому ми й віддаємо перевагу споглядальній молитві, а читання Біблії ставимо на друге місце. Ми, як навчає Євангеліє служимо Богу разом із Анною пророчицею постом та молитвою [Лк. 2:37], перебуваємо у молитві й моліннях разом із апостолами, жінками і Марією, Матір'ю Ісуса та із братами Його [Діян. 1:14], а коли поміччю Божою здійснюється якийсь внутрішній прогрес, то смиренно кажемо, як навчав Христос: «...ми раби нікчемні; бо зробили те, що повинні були зробити» [Лк. 17:10].

«Секти ж об'єднували...соратників за вірою, життєву поведінку котрих вони контролювали та регламентували виключно в дусі *формальної добродійності й методичної аскези* без будь-якої матеріальної мети у галузі «продовольчої політики», спрямованої на обмеження раціонального прагнення до наживи...Капіталістичний успіх брата по секті, в тому випадку, якщо він був досягнутий праведним шляхом, свідчив про обраність людини і про сходження на неї благодаті, підіймав престиж секти, спричинявся до розповсюдження її вчення й тому викликав загальне задоволення, на що

вказують чисельні приведені нами вище документальні дані» [Вебер Макс.

Протестанская

этика и дух капитализма

//

Избранные произведения: Пер. с нем./Сост., общ. ред. и послесл. Ю. Н. Давыдова;

Предисл. П. П. Гайденко. — М.: Прогресс, 1990. —

С

290

— (Социологич. мысль Запада)

]. Як бачимо із слів Вебера, пропагування у подрібнених протестантських течіях Євангелія, відбувається за посередництвом...тиску на пристрасть сріблоловства. Якщо члени даної конфесії збагачуються, то це є наочною агітацією методу для «невірних» сусідів виправити своє матеріальне становище, і, причому, добробут, як наслідок, приписується не тому фактові, що людина перестала грішити і Господь їй посилає для моральної підтримки земні блага, а заслузі саме цієї протестантської течії і, звичайно, особистим здібностям вчорашнього сіромахи. Один мій знайомий спеціаліст-будівельник, котрий за довгі роки своєї діяльності побудував багато особняків у різних куточках України казав: за стільки років я їх (протестантів) знаю як свої п'ять пальців – заберіть в них матеріальний добробут, і вони зречуться Христа. Звичайно – це узагальнююча формула, є винятки, але загалом, він правий. Варто побачити миттєве розтаскування «гуманітарної допомоги» десь у сільській місцевості перед, або опісля «зібрання», щоб зрозуміти: спокусу праведного Іова вони точно не витримають навіть у незначній мірі.

Принцип «світської доцільності» діє, коли людина прагне заробити і, якщо міри у поставленій меті немає, то скупість стає головною рушійною силою даного принципу. Даруйте, марнославність тут також відіграє ведучу роль. Капіталізм нині поширюється та стає популярним. У порівнянні із соц. станом радянської зрівнялівки, зараз люди загалом стали скупими та жорстокими. Тепер і протестанти позичають гроші під відсотки (щоправда менші від загальноприйнятих) та торгують горілчаними та тютюновими виробами без огляду на вік та сімейні трагедії. Люди розучилися співчувати, щиро, та насправді безкорисливо, допомагати одне одному; особливо у містах, де все вимірюється кількістю казначейських квитків. А носіями цих життєвих взаємин є вже близько двох із половиною століть...члени протестантських течій. Саме вони тонко вловили саму сутність та корисність парі видатного французького філософа та математика XVII ст. Блезе Паскаля. Вони із запропонованого вченим умовно-роздільного умовиводу зробили логічно вірний висновок: в Бога вірити корисніше і для цього життя і, мабуть, для наступного. «Дослідимо цей пункт і скажемо: Бог є чи Бога немає, на який бік ми схилимось?...Оскільки вибір здійснити необхідно, то поглянемо, що виявляє для вас менше цікавості: ви можете програти дві речі – істину й благо, й дві речі вам доводиться ставити на карту – ваші розум та волю, ваше пізнання та ваше блаженство; природа ж ваша повинна уникати двох речей: помилки й згуби. Оскільки вибирати необхідно, то ваш розум не відчує згуби ані при тому, ані при іншому виборі. Це є безсумнівним; але ж ваше блаженство? Зважимо виграш та програш, ставлячи на те, що Бог є. Візьмемо два

випадки: якщо виграєте, ви виграєте все; якщо програєте, то не втратите нічого. Тому, не коливаючись, ставте на те, що Він є»

[
Б

. Паскаль. Мысли

.
Перевод с французского О. Долгова.

—
М., 1902

. – С. 64-65

]

.

А що ж очікують православні, чого сподіваються у цьому й у наступному житті? «Майте вдачу не сріблолобну, задовольняючись тим, що є. Бо Сам сказав: не залишу тебе і не покину тебе» [Євр. 13:5]; «але ви приступили до гори Сіону і до міста Бога Живого, до Єрусалиму небесного і до безлічі ангелів» [12:22]; «ті, котрих увесь світ не був гідний, тинялися по пустелях та горах, по печерах та ущелинах землі»

[
11:38

]

; «Отож вийдемо до нього за стан, несучи Його наругу; бо не маємо тут постійного міста, але шукаємо майбутнього»

[
13:13-14

]

. Це лише декілька цитат однієї із 27 книг Нового заповіту. Ідеалом православного віруючого є слова Христа до багатого юнака: «...коли хочеш бути досконалим, піди, продай майно твоє та роздай убогим; і матимеш скарб на небесах; і приходи та йди слідом за Мною» [Матф. 19:21] – але ось лише мало хто із тих, що називають себе «віруючими», відходять у скорботі разом із євангельським юнаком, бо мають багато майна. Синоптичні Євангелія передають нам приповідку про сіяча, про те, як лише четверта частина зерна приносить плід, і про те, що із цієї чверті щось зростає сторицею, а щось тільки у 30 та 60 разів дає врожайність. Людина, яка вірить в Бога розподіляє своє життя поміж трьома соц. інститутами: церквою, сім'єю та підприємством; тобто у даному випадку вона приносить Богові плід молитви та богослужбової діяльності у 30 відсотків усього часу життя. Якщо їй вдається приділяти справам Божественним більше уваги – відповідно, збільшується плід. А коли вона стає остаточно відданою своєю діяльністю Богу настільки, що й уві сні молиться (що для протестантів може здатися неймовірним) то тоді вже сторицею досягає золотистою пшеницею для скарбниць небесних.

Проте «рух, що змінив світ», окрім капіталізму, до свого арсеналу змін дописав ще пару дуже суттєвих плодів.

Загалом протестантські деномінації є тринітарними, тобто визнають православний догмат про Святу Трійцю, і навіть адвентисти сьомого дня (суботники), котрі святкують разом із євреями суботу, Ісуса сприймають як другу Іпостась Трійці. Проте у реформації також є її послідовний плід, що відрізняється догматикою від усіх її попередніх етапів (якщо протестувати та змінювати – то вже абсолютно все і докорінно) – свідки Єгови, як вони себе називають. Хоча, згідно із давньою біблейською традицією треба було б вимовляти «Яхве», адже євреї не вживали голосних і письмово фіксувався цей атрибут Бога як «Йхв». Так от ці «свідки» повернулися до ересі часів I та II вселенських соборів – вони є аріанами, тобто вважають Ісуса Христа не Богом, а найдосконалішим творінням Бога-Отця. І що є найцікавішим – навіть їх колеги по реформації ніяк не можуть їм довести облуду їх вірувань, хоча, здавалося б, баптисти й п'ятидесятники знають Біблію непогано. Ці «свідки» нахабно і безкарно добиваються у міські квартири та вриваються до сільських обійсть, нав'язуючи свою шаблонну пропаганду; селяни їх не можуть випроводити за хвіртку, й іноді доводиться вживати дрючків, а міщанам силою приходиться зачиняти необережно відчинені двері. Вони стоять із своїми пересувними агітаційними плакатами на всіх людських місцях по містах та містечках України у хорошу погоду; мовчазно стоять, очікуючи хоч якусь рибинку на свою принаду. Місця їх зібрань поетично називаються «залами царства», їх загальні американські видання «Вартова башта» та «Пробудіться!» розповсюджуються приблизно у 150 країнах світу. При першому знайомстві вони називають себе православними і пропонують провокаційні запитання. Вони самовпевнено прагнуть посперечатися із протестантськими пресвітерами та православними священиками, марнославно випромінюючи ґрунтовну підготовку та ерудицію. Альтернативно для типових протестантських номінацій, вони свої кошти (грошові збереження, квартири) передають керівній корпорації для пропаганди свого вірування. У низці країн світу вони є забороненими як «деструктивна секта».

У язичницьку давнину одним із символів всесвіту була змія, котра намагається проковтнути свій же ж хвіст. Подібне сталося із реформацією: її перші ще відносно охайні плоди тепер руйнуються плодами останніми, деструктивними, тобто руйнівними. «Свідки», як мобільніша та багатша секта відбирають ідеологічно не дуже стійких adeptів, у п'ятидесятників, баптистів, харизматів і суботників. Їх не цікавить особливо догматика і невігідні для них євангельські цитати, в них є свої есхатологічні вчення про кінець світу про тисячолітнє царство праведників (хіліазм), на яких вони й зациклюються (і в цьому вони нагадують деяких наших православних). Коли їм кажуть що у перших рядках Євангелія від Іоанна написано, що «Слово було Бог», вони спокійно ігнорують це і щось там на свій манер пояснюють. А як же ж слова євхаристичного канону, запозичені із послання до Тита?: «Бо з'явилась благодать Божа, спасенна для всіх людей, яка вчить нас, щоб ми, відкинувши нечестя та світські пожадливі, добродібно, праведно і

побожно жили у нинішньому віці, очікуючи блаженного уповання і явлення слави великого Бога і Спасителя нашого Ісуса Христа» [2:11-13], «бо в Ньому живе уся повнота Божества тілесно» [Кол. 2:9] – адже уся повнота Божества є притаманна лише Богові. Але «свідки» можуть запросто відказати, що ці цитати є витвором сатани а справжня суть речей виглядає інакше. Іноді здається, що вони отримують насолоду від самого сперечання і успішного нав'язування своїх доктрин шляхом пригнічення психіки опонента – геть як шахраї. А апостол Павло навчає вірних іншому: «Коли б хтось захотів сперечатися, то ми не маємо такого звичаю, ні церкви Божі»

[
1 Кор. 11:16

] . Навчає так тому, що знає – суперечки руйнують внутрішній духовний устрій, навіть, якщо вони на перший погляд є і справедливими.

«Свідки», вслід за своїм родоначальником Чарльзом Тейзом Расселом, називають себе єдино обраними для управління тисячолітнім царством месії на землі, всі інші будуть нещадно знищені грізним Богом (у їх розумінні). Отже, при такому погляді на нас, як потенційно безжалісно знищених, хіба вони будуть дослухатися до запропонованих нами євангельських цитат типу: «Бо вкралися деякі люди, що здавна призначені до цього осуду, нечестиві, які благодать Бога нашого обертають у привід до розпусту і відрікаються єдиного Владика Бога і Господа нашого Ісуса Христа» [Іуд. 1:4].

Другий плід реформації є ще більш пікантнішим. Сама реформація хронологічно збігається із епохою Нового часу як продовженням Відродження. Саме у цей період – XI
V
XVIII

ст.. змінюється парадигма загальнолюдського мислення: теоцентризм замінюється антропоцентризмом, коли то людина стає основою та центром усього суцього і претендує зайняти таку ж роль у бутті. Бог або заперечується, або Йому відводиться дуже скромна роль у світобудові. Зараз це уявлення набуло свого апогею – віра у Бога стає сокровенною найглибшою частинкою душі. (Мається на увазі чиста євангельська віра, спрямована на внутрішнє вдосконалення та виконання заповідей та постанов Митця). Та що там віра! Будь-яке традиційне, адекватне мислення стає якимось виверненням, причому у цілому світі. Тепер вигідно та модно бути представником етнічної, релігійної неформальної або ще якоїсь світоглядної меншини. Таких захищає ООН, комісії UE

навіть за рахунок традиційних здорових орієнтирів народу даної держави. Греція та Угорщина вже не знають як зупинити нав'язаний процес, що у короткі терміни змінює свідомість мас. Якщо ми відступилися від віри, від Бога у одному, то далі, самозрозуміло, розпочинається самотійний шлях, який чим далі, то більше віддаляється від вихідного пункту. Про це вже давно писав пророк Давид: «Ось хворів неправдою, зачав недуг та породив беззаконня»

[
Пс. 7:15

] . Якщо ми йдемо назустріч людині, сприймаємо її «такою як вона є» – з її пристрастями, гріхами, внутрішнім злом, а не вимагаємо від неї безапеляційного духовного переродження, то рано чи пізно прийдемо через невинний персоналізм до узаконення протиприродних взаємин. Так, вельмишановні протестанти, відповідальність за узаконення содомських гріхів загалом і «гей-вйо» параду 18 червня у Києві зокрема, лягає закономірно на ідеологію реформації. На деяких плакатах так і писало: «Сприймай світ ширше». Набагато ширше, ніж проповідуваний Спасом вузький шлях до царства Божого. І давайте згадаємо, куди веде широкий шлях та просторі ворота? Спочатку ми відмовляємось від того, що є важким у своєму життєвому хресті, а із часом, відклавши його геть їдемо верхи на своїх забіганках. Як нещодавно сказав один православний ієрарх – як удосконаленню немає межі, так само немає межі й для духовного падіння.

Так, реформація є рухом, що змінив світ, західний світ. Тепер він дістався й до кордону цивілізацій. Взамін за відносний затишок та добробут він нам нав'язує свої принципи: слухняність запрограмованого робота (старанність грошлюбивої людини), економічно-політичний устрій (капіталізм та олігархічна демократія), відчуження у соціальній сфері (грошові відносини навіть поміж ближніми: homo homini lupus est), узурпація душевно-духовних сил на користь індустрії розваг («...Але син Людський, коли прийде, чи знайде віру на землі?» [Лк. 18: 8]) і список можна продовжувати далі. Або, можливо, ми все ж намагатимемось відстрочити апокаліптичні події, залишаючись при традиційних східно-християнських настановах, щоб хоча б іще одне покоління мало змогу виправити тут, на Землі, свою гріховну природу та увійти до новоствореного Спасителем Царства, де «не буде ні плачу, ні крику, ні болю вже не буде, бо попереднє минуло»

[
Апок. 21:4

] .

